

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive research) เพื่อศึกษาผลกระทบทางสุขภาพ ทั้ง 4 มิติ คือด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคมและด้านจิตวิญญาณของประชาชนจากการประกอบอาชีพไม้แกะสลักบ้านถวาย ตำบลขุนคอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือผู้ที่อาศัยอยู่ในบ้านถวายที่อาจได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมทุกคน

2. กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (simple random sampling) โดยการจับสลากรายชื่อแบบไม่แทนที่ในกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพไม้แกะสลักจากจำนวน 402 คน และประชาชนทั่วไปที่ประกอบอาชีพอื่นๆ จากจำนวน 128 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ใช้สูตรการคำนวณของยามานะ(1973)ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 227 คน และคำนวณสัดส่วนผู้ประกอบการอาชีพไม้แกะสลักได้ 173 คน ประชาชนทั่วไปที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ได้ 54 คน

3. กลุ่มตัวอย่างในการจัดสนทนากลุ่ม โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposing or judgmental sampling) จากประชาชน 5 กลุ่ม คือ

3.1 กลุ่มผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัยขุนคอง นำมาสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) โดยการจับฉลากจากรายชื่อที่มีทั้งหมดให้ได้จำนวนตัวอย่าง 7-8 คน

3.2 กลุ่มประชาชนที่ประกอบอาชีพไม้แกะสลัก คัดเลือกแบบเจาะจงโดยมีคุณสมบัติคือ อายุตั้งแต่ 20 ปีถึง 59 ปี ประกอบอาชีพไม้แกะสลัก (โดยทำในกระบวนการแกะสลักตกแต่งทำสี ตัดกระจก ลงรักปิดทอง กระบวนการละ 2 คน) มานานอย่างน้อย 1 ปี คัดเลือกให้ได้จำนวนตัวอย่าง 7-8 คน

3.3 กลุ่มผู้สูงอายุ คัดเลือกแบบเจาะจงโดยมีคุณสมบัติคืออายุตั้งแต่ 60-70 ปี การได้ยินไม่บกพร่อง เป็นผู้ที่มีความสุขแข็งแรงดี คัดเลือกให้ได้จำนวนตัวอย่าง 7-8 คน

3.4 กลุ่มนักเรียน นักศึกษา คัดเลือกแบบเจาะจง โดยมีคุณสมบัติคือเป็นนักเรียนในระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2 คน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2 คน ระดับอนุปริญญา 2 คน และระดับปริญญาตรี 2 คน

3.5 กลุ่มประชาชนทั่วไปที่ประกอบอาชีพอื่นๆ คัดเลือกแบบเจาะจงโดยมีคุณสมบัติคือ อายุตั้งแต่ 20 ปีถึง 59 ปี คัดเลือกให้ได้จำนวนตัวอย่าง 7-8 คน

4. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวนทั้งหมด 10 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง คือผู้นำชุมชน 3 คน ผู้สูงอายุ 3 คน ผู้ประกอบอาชีพไม้แกะสลัก 2 คน ประชาชนทั่วไป 1 คน และเจ้าอาวาสวัดถวาย 1 รูป

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพของประชาชน โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ
 - 1.1 ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เช่น อายุ เพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพไม้แกะสลัก รายได้ จำนวนชั่วโมงการทำงานต่อวัน
 - 1.2 ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพ ทั้ง 4 มิติ คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านจิตวิญญาณ
2. แนวคำถามการจัดสนทนากลุ่ม ในประเด็นความหมายของสุขภาพ ภาวะสุขภาพของประชาชนในปัจจุบัน โดยการใช้แผนที่ร่างกาย (Body mapping) ผลกระทบทางสุขภาพทั้ง 4 มิติ ที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบอาชีพไม้แกะสลัก แนวทางป้องกันหรือแก้ไขและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
3. การสังเกตบริบททางกายภาพของชุมชน สถานที่ทำงาน พฤติกรรมในการทำงาน และการป้องกันตนเองในขณะที่ทำงาน
4. แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก
5. กล้องถ่ายรูป
6. เครื่องบันทึกเสียง

การควบคุมคุณภาพของเครื่องมือ

1. ความเที่ยงตรง (Validity) นำแบบสัมภาษณ์ แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึกไปตรวจสอบความถูกต้องของภาษาและความตรงของเนื้อหา (content validity)

โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน คือ อาจารย์พยาบาลผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีวอนามัย 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ 1 ท่าน ภายหลังได้รับคำแนะนำแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขในด้านภาษาและความถูกต้องของเนื้อหา ก่อนทดลองใช้

2. ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสัมภาษณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับประชาชนที่ทำงานหัตถกรรมไม้แกะสลักและประชาชนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ที่บ้านคั่นแก้ว หมู่ที่ 1 ตำบลขุนคอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเข้าใจต่อคำถาม ความชัดเจนของภาษาและระยะเวลาในการตอบแบบสัมภาษณ์ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ส่วนที่ 2 มาหาความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) (ประคอง วรรณสูตร, 2541) โดยแบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบอาชีพไม้แกะสลัก ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 แบบสัมภาษณ์ประชาชนทั่วไป ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.77

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยตรงจากการสังเกตบริบทต่างๆ ในชุมชนแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และการจัดเวทีนำเสนอผลการศึกษาเพื่อสะท้อนข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

2. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ผู้ศึกษาทำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ส่งถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอหางดง สถานีอนามัยขุนคอง โรงพยาบาลหางดง องค์การบริหารส่วนตำบลขุนคอง ที่ทำการกำนันตำบลขุนคอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินการให้ทราบและขออนุญาตเข้าไปเก็บข้อมูลในพื้นที่

2.2 เตรียมผู้ช่วยสัมภาษณ์ โดยชี้แจง วัตถุประสงค์ เทคนิคการสัมภาษณ์ และวิธีการบันทึกข้อมูล ให้เข้าใจตรงกันกับผู้วิจัย

2.3 ผู้ศึกษาเข้าไปสังเกตและสำรวจบริบททางกายภาพในชุมชน สิ่งแวดล้อมในสถานที่ทำงาน พฤติกรรมการทำงานและการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายในขณะทำงาน การสังเกตสิ่งอำนวยความสะดวก ในที่ทำงาน การร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน

2.4 ผู้ศึกษาคำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก ในกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกไว้

2.5 ดำเนินการสัมภาษณ์ โดยผู้ศึกษาและผู้ช่วยศึกษา เสร็จแล้วนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูล หลังจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และแปลผล

2.6 ดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) ทีละ 1 กลุ่ม จนครบ 5 กลุ่ม ในประเด็นความหมายของสุขภาพ ภาวะสุขภาพของประชาชนในปัจจุบัน ผลกระทบทางสุขภาพ ทั้ง 4 มิติที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบอาชีพไม้แกะสลัก แนวทางป้องกันหรือแก้ไข จากนั้น นำข้อมูลมาจัดให้เป็นระบบ แยกแยะองค์ประกอบและจัดหมวดหมู่ตามเนื้อหา

2.7 ดำเนินการจัดเวทีนำเสนอผลการศึกษา เพื่อ สะท้อนข้อมูลที่ได้จากการ ศึกษาและการวิเคราะห์ในเบื้องต้นและประมวลข้อเสนอแนะจากการสะท้อนข้อมูล มาปรับปรุง ผลการวิเคราะห์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมได้แก่ผู้นำชุมชน คณะกรรมการ หมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เจ้าของโรงงาน ผู้ประกอบอาชีพไม้แกะสลัก ประชาชนทั่วไป นักศึกษา ผู้สูงอายุ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัยขุนคง จำนวน ทั้งหมด 30 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่การแจกแจงความถี่ (frequency distribution) การแจกแจงร้อยละ (percentage distribution) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

2. ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการจัดเวทีนำเสนอผลการศึกษา (การสะท้อนข้อมูล) นำมาจัดให้เป็นระบบและแยกแยะองค์ประกอบจัดหมวดหมู่เนื้อหา รวมทั้งเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เพื่อตอบคำถามการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา